

Lietuvos interesų grupių europeizacijos veiksniai¹

Vaida Jankauskaitė

*Kauno technologijos universitetas
A. Mickevičiaus g. 37, LT-44240, Kaunas*

crossref <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppaa.16.1.18011>

Anotacija. Straipsnyje analizuojama, kurios Lietuvos interesų grupės ir kokiomis sąlygomis veikia Europos Sąjungos lygmeniu. Siekiant paaiškinti šiuos skirtumus, keliamos ir tikrinamos hipotezės, remiantis šių grupių organizaciniais veiksniais ir santykiais su nacionaline valdžia ir oponuojančiomis organizacijomis. Pateikiami ir analizuojami 2016 m. atliktos originalios Lietuvos nacionalinių interesų grupių apklausos duomenys. Tyrimo rezultatai suteikia naujos informacijos apie Lietuvos interesų grupių europeizaciją. Empirinių duomenų analizė rodo, kad lobistinių veikų vykdymą Europos Sąjungos lygmeniu lemia organizacijos santykinė galia nacionalinėje interesų grupių sistemoje. Europeizacijai stiprų poveikį daro ir viešosios politikos sritis, finansiniai ištekliai, narystė tarptautinio lygmens interesų organizacijose. Organizacijos tipas ir jos santykiai su nacionalinėmis valdžios institucijomis europeizacijai nėra svarbūs.

Raktažodžiai: interesų grupės, europeizacija, lobizmas, Europos Sąjunga.

Keywords: interest groups, Europeanisation, lobbying, European Union.

Įvadas

Šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse interesų grupėms priskiriamas tarpininko tarp visuomenės ir valdžios vaidmuo, kuris sukuria reikšmingus komunikacinius kanalus individualioms piliečių preferencijoms agreguoti ir legitimizuoti [31; 23; 2]. Jos sudaro pilietinės visuomenės pagrindą, todėl gyvybingos interesų grupės dažnai laikomos visuomenės demokratizacijos varikliu ir ją palaikančia sąlyga. Šios grupės yra neatsiejama politinės sistemos dalis, o jų indėlis pastebimas praktiškai visose viešosios politikos srityse. Nacionalinių interesų grupių politinei elgsenai implikacijų turi ir daugiau nei pusę amžiaus trunkantis Europos „projektas“. Gilėjant ekonominei ir politinei Europos Sąjungos (toliau – ES) šalių integracijai, randasi nauji

¹ Straipsnis parengtas vykdant projektą „Partijų ir interesų grupių sąveika: pobūdis, priežastys, pasekmės“, kurį finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. MIP-030/2015).

ekonominiai ir politiniai santykiai, sudarantys sąlygas sprendimų priėmimo procese atsirasti naujoms interesų atstovavimo formoms ir arenoms. Susikūrusi bendroji ES rinka ir jos veiklai palaikyti įkurtos institucijos keičia pilietinės visuomenės organizacijų ir vyriausybės santykius. Aktyvus interesų grupių dalyvavimas sukuria reikšmingus komunikacijos kanalus tarp svarbiausių ES institucijų ir Europos bendruomenės, suteikdamos demokratiniam procesui daugiau atvirumo. Jos taip pat svarbios Europos institucijų sprendimų įteisinimo proceso dalyvės. Be to, jos prisideda prie šalių narių kompetencijų perkėlimo į ES lygmenį. Kita vertus, tai gali turėti ir neigiamą poveikį tuo atveju, kai prie sprendimų priėmėjų prieina tik tam tikri interesų grupių segmentai. Tokiu atveju informacija, kurią valdžios institucijos gauna iš interesų grupių, ne tik nėra išsami, bet gali būti ir klaidinanti.

Interesų grupių tyrimai Europos integracijos kontekste pastaraisiais metais augo, apimdami tokias sritis, kaip socialiniai judėjimai, pilietinė visuomenė, organizuoti interesai ir ES valdymas. Tačiau, nepaisant 1990 m. prasidėjusio interesų grupių studijų „bumo“ [5], skirtingi tyrimai neretai pateikia vienas kitam prieštaraujantį rezultatą. Dėl to šis tyrinėjimų laukas buvo nemažai kritikuojamas, raginant daugiau dėmesio skirti įvairių europeizacijos aspektų poveikiui nacionaliniams kontekstams [21]. Nepaisant porą dešimtmečių trunkančio ir vis augančio didelio akademinio susidomėjimo Europoje ir JAV, interesų grupių studijos ir lobistinės veiklos tyrimai tarp Lietuvos autorių nėra populiarūs. Derėtų atkreipti dėmesį, kad Lietuvoje interesų grupėms, interesų atstovavimui ir lobizmui skirtuose darbuose vyrauja dvi ryškios tendencijos. Tai – lobistinės veiklos reguliavimo mechanizmų analizė [22; 32; 45]; pavienių atvejų analizė, orientuota arba į lobistinę veiklą tam tikros viešosios politikos srityje [8], arba į vieną konkretų interesų organizacijų tipą [41; 25] ir pan.

Nacionalinėms interesų grupėms ES gali tapti alternatyva ar tam tikra niša [30] jų politiniams tikslams pasiekti. Tačiau ne visos organizacijos išnaudoja šią alternatyvą. Kas lemia, kad vienos grupės atsisuka į Briuselį, o kitos lieka orientuotos į nacionalines valdžios institucijas ir išlaiko turimus kontaktus su nacionaliniais partneriais? Tyrimai rodo, kad daug ES šalių narių nacionalinių interesų grupių perkelia savo kompetencijas iš nacionalinio konteksto ir vykdo lobistines veiklas ES, tačiau ne visos jos yra vienodai europeizuotos [12; 16; 10]. Šiame straipsnyje siekiama paaiškinti šiuos skirtumus, konkrečiau – orientuojamasi į kelis organizacinius veiksnius ir interesų grupės santykius su nacionaline politine aplinka.

Šio straipsnio tikslas – nustatyti, kokie veiksniai lemia Lietuvos interesų grupių europeizaciją. Tikslui pasiekti keliami trys pagrindiniai uždaviniai: 1) apžvelgti svarbiausius interesų grupių studijų tyrimus; 2) išskirti veiksnius, lemiančius nacionalinių interesų grupių europeizaciją; 3) nustatyti Lietuvos nacionalinio lygmens interesų grupių europeizacijos veiksnius.

Nacionalinių interesų grupių europeizacija

Nuo pat ES integracijos pradžios, norėdamos sėkmingai atstovauti savo nariams ir pasiekti savo tikslus, interesų grupės peržengia nacionalinį lygmenį, sutelkdamos pajėgas atstovauti interesams ES lygmeniu [5]. Vis daugiau interesų grupių pradeda

veikti ES politikos formavimo plotmėje, o skirtis tarp Europos ir nacionalinių politinių procesų tampa vis blankesnė. Be to, valstybės narės ir jos politinių veikėjų gebėjimas atstovauti savo interesams Europos valdymo sistemoje atskleidžia, kaip ji išnaudoja narystės teikiamus privalumus [46].

Pačia bendriausia prasme europeizaciją galima apibūdinti kaip ES politikos poveikį valstybėms narėms ir jų subjektams. Interesų grupių studijose europeizacijos samprata paprastai vartojama kalbant apie šių veikėjų politinės veiklos perkėlimą į naują galios centrą [37; 24; 13]. Kaip, kokia apimtimi ir koku intensyvumu nacionalinės interesų grupės propaguoja savo tikslus ir vykdo lobistines veiklas ES lygmeniu? Šie ir kiti susiję klausimai plačiai nagrinėjami interesų grupių tyrimuose.

Priėmus Europos suvestinį aktą (1986), ES palaipsniui tapo pliuralistine, reguliuojančia daugiapakope politine sistema, kuri kartu sukūrė ir daugiasluksnę interesų atstovavimo sistemą [17; 24; 26]. Interesų grupių – nacionalinių verslo asociacijų ir profesinių sąjungų, nacionalines asociacijas ar įmones jungiančių „eurogrupių“, viešojo intereso grupių ir socialinių judėjimų – lobistinė veikla yra neatsiejama sudėtingo ES sprendimų priėmimo proceso dalis. Kai kurių autorių teigimu, lobistinė veikla ES, kurios metu koreguojamos ar netgi naujai formuojamos privalomosios politikos, papildo ir legitimizuoja ES institucijų vaidmenį [1; 29; 37].

Įvairūs teoriniai ir empiriniai tyrimai rodo, kad egzistuoja daug veiksmų, lemiančių interesų grupių kompetencijų perkėlimą į ES lygmenį. Tai priklauso tiek nuo organizacinių grupės ypatumų, tiek nuo jos santykių su artimiausia (šiuo atveju – nacionaline) aplinka ir jos dalyviais. Toliau bus aptariami minėti tyrimai ir jų rezultatai ir jais remiantis keliamos šiame straipsnyje pristatomo tyrimo hipotezės.

Pirmuoju ir ypač svarbiu naujų ES narių interesų grupių europeizacijos atskaitos tašku paprastai laikoma jų narystė įvairiuose tarptautinio (Europos) lygmens interesų organizacijų tinkluose [21; 44]. Būtent juose ir per juos nacionalinės interesų grupės socializuojasi, priimdamos naujas normas ir mokydamosi naujų žaidimo taisyklių. Atsižvelgiant į menką Lietuvos, kartu likusių Vidurio ir Rytų Europos šalių, interesų grupių lobistinės veiklos patirtį liberalioje santvarkoje, narystė šiose vadinamosiose „eurogrupėse“ padeda greičiau perprasti ir suvokti naujus standartus ir politinės veiklos formas. Pastebima, kad dalyvavimas Europos interesų grupių tinkluose tampa tam tikru pasitikėjimo ir didesnės legitimacijos garantu tiek nacionaliniame, tiek ES lygmenyje [18]. Stiprus įsitraukimas į tarptautinius tinklus nacionalinėje plotmėje pristatomas kaip brandos, patikimumo ir europietiško rodiklis [42]. Galiausiai narystė ES lygmens interesų organizacijose turi ir kitų, pragmatiškesnių, pranašumų. Šiuose tinkluose nacionalinės interesų grupės sužino apie joms, kaip konkrečios viešosios politikos veikėjoms ar tam tikros šalies narės atstovėms, svarbius įvykius ar renginius, galimus finansavimo šaltinius ir pan. [43]. Kitaip tariant, iš bendradarbiaujančių organizacijų jos gali gauti svarbios techninės, politinės, teisinės ir kitos informacijos, svarbios jų atstovaujamiems interesams. Taigi, nors priklausymą ES lygmens interesų organizacijoms galima būtų laikyti endogeniniu veiksmu (kuo organizacija yra arba siekia būti politiškai aktyvesnė ES lygmeniu, tuo didesnė tikimybė, kad ji priklausys Europos lygmens interesų organizacijai), kartu jis gali

tapti ir įgalinančiu veiksmu. Kitaip tariant, per šią socializaciją nacionalinės interesų grupės sustiprina savo gebėjimus ir kompetencijas, kurie savo ruožtu jas skatina dar labiau europeizuotis. Taigi, remiantis aukščiau aptartais argumentais, šiame tyrime formuluojama tokia hipotezė:

H1: Lobistinę veiklą ES vykdo tos organizacijos, kurios priklauso ES lygmens interesų grupei.

Kalbant apskritai, interesų grupės turi du pagrindinius tikslus. Kaip organizacijos, jos visų pirma siekia išlikti, taip pat augti ir plėstis. Taigi natūralu, kad tam tikrą savo išteklių (finansinių ir nefinansinių) dalį jos skirs savo gyvavimui skirtoms veikloms palaikyti (pvz., pritraukti ir išlaikyti narius, teikti paslaugas nariams ir kt.). Kaip politiniai veikėjai jos taip pat turi tikslą prieiti prie valdžios subjektų ir daryti įtaką politinių sprendimų priėmimui. Išteklių mobilizacijos teorijoje pabrėžiama įvairių išteklių svarba interesų grupių veiklai [28; 38]. Teigiama, kad interesų grupės yra racionalūs ir į tikslą orientuoti veikėjai, kurie nuosekliai ir rutiniškai siekia didinti savo įtaką viešosios politikos procesui, apsvarstydami įvairias galimybes, vietas lobistinei veiklai vykdyti ir atsirinkdami tas, kurios žada didžiausią naudą. Apskritai išteklių klausimas, atrodo, neturėtų kelti didesnių abejonių, kalbant apie interesų grupės galimybes vykdyti lobistinę veiklą ES lygmeniu. Tai yra brangus ir daug laiko užimantis procesas, todėl natūralu tikėtis, kad jame dalyvaus geriau apsirūpinusios organizacijos. Vis dėlto, egzistuoja tyrimų, rodančių, kad teigiama išteklių įtaka nėra absoliuti tiesa, o santykis tarp organizacijos turimų išteklių ir sėkmingos lobistinės veiklos yra gana blankus [36; 3]. Kita vertus, nemaža dalis interesų grupių empirinių tyrimų rodo, kad organizacijos turimi ištekliai lemia jos lobistinės veiklos efektyvumą ir europeizaciją, t. y. lobizmą ES lygmeniu [pvz., 12; 16]. Teigiama, kad didesniais finansiniais (ir kitais) ištekliais disponuojančios grupės gali lengviau vykdyti lobistinę veiklą jai palankesniame lygmenyje (vietos, nacionaliniu ar viršnacionaliniu) ar keliuose lygmenyse iš karto. Pavyzdžiui, H. Klüver atliktas tyrimas rodo, kad būtent išteklių turtingos interesų grupės yra pagrindinės Europos Komisijos atvirų konsultacijų dalyvės, todėl turi daugiau galimybių daryti įtaką politikos formavimui nei prasčiau apsirūpinusios [33]. Taigi keliami antroji hipotezė:

H2: Kuo didesni interesų grupės finansiniai ištekliai, tuo didesnė tikimybė, kad ji vykdys lobistinę veiklą ES lygmeniu.

Paprastai labiausiai finansiniais ir kitais ištekliais apsirūpinusios verslo asociacijos. Be to, ES visų pirma yra ekonominė sąjunga, todėl natūralu, kad būtent verslo interesus ginančios organizacijos labiausiai suinteresuotos perkelti savo kompetencijas į ES lygmenį. Įvairūs tyrimai rodo, kad ES lygmens sprendimų priėmėjai yra prieinami ne visoms grupėms, o aktyviausiai lobizmu ES lygmeniu užsiima verslo interesams atstovaujančio grupės [9; 11; 14; 35]. Verslo interesų grupių įtaka ES politinei sistemai plačiai aprašyta tiek Europos integracijos teoretikų [37; 39; 40], tiek interesų grupes tyrinėjančių mokslininkų. Jų dominavimas ES politinėje darbotvarkėje siejamas ne tik su šių grupių ekonominiu svoriu, bet ir su

organizaciniais pajėgumais. Kadangi ES institucijos turi ribotus žmogiškuosius išteklius, nacionalinės verslo asociacijos tampa itin reikšmingos, teikiant techninę, teisinę ir politinę informaciją apie konkrečios šalies narės viešąją politiką ir interesus. Remiantis mainų teorija, santykiai tarp interesų grupių ir ES lygmens sprendimų priėmėjų gali būti apibūdinami kaip mainais grįstas bendradarbiavimas [49]. Taigi ES institucijos yra daugiau nei tik lobizmo objektas, jos ir pačios tampa interesų grupių sistemos lobistiniais veikėjais [24], neretai sudarydamos neformalias koalicijas su interesų grupėmis ir siekdamos jų politinės paramos tam tikroms ES politinėms iniciatyvoms įgyvendinti [14]. Taigi šiame tyrime taip pat daroma prielaida:

H3: Verslo grupės yra labiau linkusios vykdyti lobistinę veiklą ES lygmeniu.

Vis dėlto dažnai interesų grupių politinė veikla visų pirma yra orientuota į nacionalines institucijas. Taip yra ir dėl to, kad nemažai viešosios politikos sričių, pavyzdžiui, sveikatos apsauga, kultūros politika, darbo rinkos reguliavimas, nėra reguliuojamos ES lygmeniu. Šiose srityse veikiančios interesų grupės neturi jokio pagrindo europeizuotis, todėl paprastai Europos lygmuo joms netampa alternatyva. Ir atvirkščiai, tos interesų organizacijos, kurių veiklos sritis (pavyzdžiui, žemės ūkį, prekybą, aplinkos apsaugą, vartotojų teises, transportą) [10; 34] stipriai reguliuoja ES, dažniau rinksis Europos kelio strategiją:

H4: Interesų grupės, kurioms aktualios tos viešosios politikos sritys, kuriose ES turi didžiausią kompetenciją, bus labiau linkusios vykdyti lobistinę veiklą ES.

Nepaisant to, kad daugiapakopė ES valdymo aplinka sukūrė papildomų ir alternatyvių poveikio kanalų, nacionalinių interesų grupių politinei elgsenai poveikį turi ir jų santykis su savo artimiausia (nacionaline) aplinka [20; 4]. Šiuo klausimu mokslinė diskusija krypsta į dvi pagrindines stovyklas. Viena vertus, teigiama, kad kuo glaudesnius santykius interesų grupės turi su nacionalinės valdžios institucijomis, tuo mažiau joms veikla ES lygmeniu bus reikalinga, nes ES viešosios politikos formavimą jos galės paveikti per vykdomąją valdžią šalyje narėje, kuri atstovauja nacionaliniams interesams ES tarybos sudėtyje [15]. Kita vertus, tos grupės, kurios nėra įsitvirtinusiose nacionalinėje politinėje sistemoje, t. y. neturi stiprių ryšių su nacionalinio lygmens politiniais veikėjais, ES mato kaip naują galimybių langą atstovauti savo interesams. Nepaisant ES narės nacionalinės vyriausybės kompetencijų viešosios politikos srityse, kuriose šios grupės veikia, jos bandys prieiti prie ES lygmens sprendimų priėmėjų, nes nesulaukia sėkmės ar neturi galimybes atstovauti savo interesams nacionaliniu lygmeniu [4; 34]. Lietuvos atveju šalies istorinis palikimas lemia tai, jog poveikis viešajai politikai paprastai daromas remiantis pažintimis ir asmeniniais kontaktais [47]. Būtent dėl tokios politinės ir pilietinės galios asimetrijos lobistinė veikla ES lygmeniu gali būti perspektyvesnė negu šalies viduje. Todėl natūralu tikėtis, kad prabėgus daugiau nei dešimtmečiui po įstojimo į ES tos Lietuvos interesų organizacijos, kurios turi silpnesnius ryšius su nacionaline valdžia, siekdamos savo tikslų nukreiptų savo politines veiklas į Briuselį. Taigi galima formuluoti dvi konkuruojančias hipotezes:

H5a: Kuo geresni interesų grupės santykiai su nacionalinės valdžios institucijomis, tuo didesnė tikimybė, kad ji vykdys lobistinę veiklą ES lygmeniu.

Ir atvirkščiai:

H5b: Kuo prastesni interesų grupės santykiai su nacionalinės valdžios institucijomis, tuo didesnė tikimybė, kad ji vykdys lobistinę veiklą ES lygmeniu.

Panašiai galima kelti ir kitą susijusią prielaidą – daugiau paskatų europeizuotis ir ieškoti alternatyvių politinio poveikio kanalų gali turėti ir tos organizacijos, kurios šalies viduje patiria stiprią konkurenciją su kitomis interesų grupėmis. Jei galia poveikio viešajai politikai atžvilgiu sukoncentruota selektyviame interesų grupių segmente, politikos „autsaiderėms“ ES lygmuo gali tapti tam tikra niša ir galimybė įgyti tam tikrų galios svertų prieš status quo įtvirtinusias oponentes:

H6: Kuo didesnė interesų grupės konkurencija su kitomis interesų grupėmis, tuo didesnė tikimybė, kad ji vykdys lobistinę veiklą ES lygmeniu.

Duomenys ir kintamųjų operacionalizacija

Straipsnyje analizuojami Lietuvos nacionalinių interesų grupių apklausos, kuri buvo atlikta įgyvendinant mokslinį projektą², duomenys. Šis projektas yra dalis didesnės tarptautinės lyginamosios mokslinės studijos „Lyginamasis interesų grupių tyrimas“, kuria remiantis apklausiamos įvairių Europos šalių interesų grupių populiacijos³. Atliktą Lietuvos interesų grupių apklausą sudaro du pagrindiniai etapai: 1) nacionalinių interesų grupių populiacijos žemėlapiu sudarymas; 2) šios populiacijos apklausos įgyvendinimas.

Interesų grupės čia apibrėžiamos kaip savanoriška naryste grįstos organizuotos grupės, paprastai turinčios tam tikrus šalininkus, pavyzdžiui, nariai ar rėmėjai (suporters), ir atstovaujančios tų narių interesams ar interesams tų, kurie patys sau negali atstovauti (vaikai, gyvūnai, aplinka). Į vartojamą apibrėžimą buvo įtrauktos tiek politiškai aktyvios, tiek latentinės grupės. Latentinės grupės turi interesą ir gali būti aktyvios, tačiau didžioji dalis jų veiklų nėra politinė. Jos gali tapti politiškai aktyvios, atsiradus toms grupėms aktualiai politikos problemai. Toks interesų grupių apibrėžimas apima profesines sąjungas, verslo asociacijas, visuomeninio intereso, laisvalaikio, religines grupes ir kt. Atsižvelgiant į tai, kad projekto idėja koncentruojasi į nacionalinį lygmenį, į populiaciją nebuvo įtrauktos vietos lygmeniu veikiančios organizacijos.

Nacionalinių interesų grupių populiacijos atranka buvo vykdoma penkiaais etapais. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje neegzistuoja viešai prieinamas interesų

² Lietuvoje apklausa atlikta įgyvendinant mokslinį projektą „Partijų ir interesų grupių sąveika: pobūdis, priežastys, pasekmės“, kuri finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. MIP-030/2015).

³ Panašios interesų grupių apklausos jau atliktos Belgijoje, Nyderlanduose, Slovėnijoje, Švedijoje ir ES lygmeniu. Apklausas taip pat planuojama atlikti Ispanijoje, Lenkijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Vokietijoje.

organizacijų registras⁴, žemėlapiui sudaryti kaip atskaitos taškas buvo pasirinktas įmonių registras internete (rekvizitai.vz.lt). Toks metodas yra gana įprasta praktika, sudarant interesų grupių imtį šalyse, neturinčiose atitinkamų registru, ir taikomas analogiškuose tyrimuose [pvz., 21; 13]. Pirmajame etape buvo atrinkta 13 215 nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis veikiančių įvairių sąjungų, fondų ir asociacijų. Antrajame atrankos etape buvo atmestos visos regioninės ir vietos lygmeniu veikiančios interesų grupės, taip pat tos organizacijos, kurios nepatenka į naudojamą interesų grupės apibrėžimą. Šiame etape liko 3540 interesų grupių. Trečiajame etape jau turimas interesų grupių sąrašas buvo papildomas Lietuvos Respublikos ministerijų skelbiamais interesų grupių sąrašais, taip pat tomis interesų grupėmis, kurių nė viename anksčiau minėtame sąraše nebuvo, tačiau tyrėjų grupei yra žinomos kaip gana aktyviai veikiančios viešosios politikos procese. Šio etapo pabaigoje į populiaciją buvo įtrauktos 3628 interesų grupės, veikiančios nacionaliniu lygmeniu. Ketvirtajame etape kiekviena interesų grupė buvo tikrinama dar kartą, atsižvelgiant į du esminius kriterijus – ar organizacija turi interneto puslapį (arba aktyvią paskyrą „Facebook“ tinkle) ir ar jų įstatuose įvardytos interesų grupės būdingos funkcijos: siekis atstovauti organizacijos nariams, ginti jų teises, propaguoti organizacijos vertybes ir tikslus, paveikti viešąją politiką. Šiame, ketvirtajame, etape, įvertinus kiekvieną interesų grupę iš 3628 turimų, buvo palikta 1241 aktyvi nacionaliniu mastu veikianti interesų grupė. Penktajame interesų grupių žemėlapio sudarymo etape buvo atliktas „kryžminis“ visų atrinktų grupių patikrinimas, galiausiai tyrimui atrenkant 904 organizacijas. Apklausos respondentai – aukščiausias pareigas organizacijose einantys asmenys (pvz., direktoriai, prezidentai, generaliniai sekretoriai ar pan.).

1 lentelė. Apklausos imtis ir atsakiusiųjų dalis

	Imtis	Užpildytų klausimynų skaičius	Atsakiusiųjų dalis
Profesinės sąjungos	43	23	53%
Profesinės asociacijos	271	106	39%
Verslo asociacijos	233	80	34%
Institucinės asociacijos	33	20	60%
Tapatybės grupės	128	51	40%
Laisvalaikio/pomėgių grupės	93	29	31%
Viešojo intereso grupės	59	32	54%
Kitos grupės*	44	24	55%
Iš viso	904	365 ⁵	40,4%

*šiam tipui priskirtos visos grupės, kurios pateko į tyrimo naudojamą interesų grupių apibrėžimą ir atitiko kitus atrankos kriterijus, tačiau pagal nurodytą veiklą ir tikslus jų nebuvo galima priskirti nei vienam išskirtam tipui.

Šaltinis: sudaryta autorės.

⁴ Lietuvoje juridinių asmenų duomenys kaupiami VĮ Registrų centre, tačiau dėl duomenų išrašo ribotumo ir finansinių projekto apribojimų šio, kaip pirminės atrankos, metodo buvo atsisakyta.

⁵ Duomenų analizėje naudojami tik tiek klausimynai, kurių užpildymas siekė nemažiau kaip 70 proc. viso klausimyno. Iš viso klausimyną užpildė 481 organizacija.

Internetinė apklausa vyko 2016 m. rugsėjo–lapkričio mėn. Lyginant su analogiškais anksčiau atliktomis interesų grupių apklausomis [pvz., 13; 6], atsakiusių dalis (40,4 proc. (N = 365)) yra pakankama ir atitinka praktiką.

Priklausomas kintamasis

Remiantis aptartomis teorinėmis prielaidomis, matuojama santykinė lobizmo ES svarba. Priklausomas kintamasis yra operacionalizuojamas, panaudojant interesų grupių apklausoje pateiktą klausimą: Galvojant apie visą lobizmo ir organizacijos tikslų propagavimo veiklą, kuria užsiima jūsų organizacija, kokią laiko dalį (išreikštą proc.) jūsų organizacija skiria vietos, regioniniam, nacionaliniam, Europos ir tarptautiniam / globaliam lygmeniui? Atsižvelgiant į tai, kad šio klausimo skirstinys nėra normalusis ir turi daug 0 reikšmių, kintamasis buvo perkoduotas į dvinarį, kuriame 0 reiškia, jog organizacija visai neskiria laiko lobizmui ES lygmeniu arba skiria iki 5 proc. viso savo laiko. Kintamojo reikšmė 1 reiškia, kad organizacija skiria 6 ir daugiau proc. savo laiko lobizmo veiklai ES lygmeniu. Lobizmui ES skiriamo laiko „slenkstis“ pasirinktas atsižvelgiant į šio kintamojo medianą – 5 proc. Mediana geriau nei vidurkis atskleidžia duomenų padėtį eilutėje, kurioje yra išskirčių, nes mediana, skirtingai nei vidurkis, parodo dažniausiai pasitaikančias reikšmes [50].

2 lentelė. Priklausomų ir nepriklausomų statistinės charakteristikos

	N	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
<i>Priklausomas kintamasis</i>			
Lobizmas ES	354	0,46	0,498
<i>Nepriklausomi kintamieji</i>			
Narystė ES ir/ar tarpt. interesų organizacijose	363	0,54	0,499
VP sritis	360	0,38	0,486
Santykiai su nacionaline valdžia	294	0,21	0,406
Biudžetas	349	0,48	0,498
Oponentų įtaka	266	0,17	0,376
Verslo asociacijos (grupės tipas)	365	0,22	0,414
N	208		

Šaltinis: sudaryta autorės.

Nepriklausomi / aiškinamieji kintamieji

Kaip ir priklausomas kintamasis, visi nepriklausomi kintamieji buvo perkoduoti į dvinarius kintamuosius. Visų pirma analizėje tikrinamas narystės Europos ar tarptautinėse organizacijose poveikis Lietuvos interesų grupių skiriamam laikui vykdyti lobistines ir interesų propagavimo (advokacijos) veiklas ES lygmeniu (H1). Šis kintamasis nustatomas pateikus klausimą: *Vienas iš būdų siekti savo tikslų yra priklausymas Europos ar tarptautinei interesų organizacijai ar tinklui. Ar jūsų organizacija priklauso Europos ar tarptautinei interesų organizacijai, ar tinklui? Organizacijoms, atsakiusioms į klausimą „Taip“, priskiriama reikšmė 1,*

organizacijoms, pasirinkusioms atsakymą „Ne“, priskiriama reikšmė 0.

Hipotezei *H2* patikrinti naudojami duomenys apie interesų grupių turimus išteklius, konkrečiai – organizacijos metinį (2015 m.) biudžetą. Kadangi klausimyne buvo galima rinktis vieną iš 9 atsakymų⁶, organizacijų biudžetas buvo pergrupuotas į dvinarį kintamąjį, kai 0 reiškia <10 tūkst. eurų, o 1 – 10 tūkst. eurų ir daugiau. Kaip ir priklausomo kintamojo atveju, organizacijų biudžeto „slenkstis“ pasirinktas atsižvelgiant į kintamojo atsakymų medianą (šiuo atveju – 10 tūkst. eurų).

Hipotezė *H3* pabrėžia skirtumus tarp verslo asociacijų ir kitų asociacijų tipų. Analizėje naudojamoje interesų grupių imtyje verslo asociacijos sudarė 22 proc. visų į klausimyną atsakiusių organizacijų.

Hipotezė *H4* nurodo santykinę svarbą tų viešosios politikos sričių, kuriose ES turi didžiausias kompetencijas. Šiam kintamajam operacionalizuoti buvo panaudota Tanjos Börzel [7] kodavimo schema, kurioje pateikiama informacija apie ES kompetencijas skirtingose viešosios politikos srityse ir šių politikų svarbą interesų organizacijoms. Buvo skiriamos 7 viešosios politikos sritys, kuriose ES turi didžiausias kompetencijas: migracijos ir prieglobsčio politika; ekonominė, fiskalinė ir pinigų politika; aplinkos apsaugos politika; vartotojų apsaugos politika; žemės ūkio politika; ES regioninė politika ir transporto politika. Šioms viešosios politikos sritims priskirta reikšmė 1. Atliktoje apklausoje interesų grupių buvo prašoma nurodyti, kuriose iš 22 politikos sričių jos veikia. Taigi likusioms 15 viešosios politikos sričių⁷ priskirta reikšmė 0.

Galiausiai analizėje kontroliuojamas ir interesų grupės santykis su nacionaline aplinka. Santykių su valdžia kintamasis (*H5a*, *H5b*) buvo nustatomas pagal klausimą: *Apskritai kaip jūs apibūdintumėte savo organizacijos santykius su Europos ir nacionalinės valdžios institucijomis?* Šio straipsnio analizei naudojama tik viena klausimo dalis, apibūdinanti interesų organizacijos santykius su nacionalinės valdžios institucijomis. Atsakymai pasirenkami 5 balų skalėje (grįšti stipriu bendradarbiavimu, grįšti vidutinišku bendradarbiavimu, vidutiniškai konfliktiški, labai konfliktiški ir netaikoma (t. y. santykių su valdžia nepalaiko)). Šis kintamasis taip pat buvo perkoduotas į dvinarį kintamąjį, kuriame 0 reiškia, jog santykiai grįšti stipriu arba vidutinišku bendradarbiavimu, o 1 reiškia, kad santykiai yra vidutiniškai arba labai konfliktiški. Konkurencija su kitomis organizacijomis (*H6*) buvo nustatoma pateikus klausimą: *Kaip jūs įvertintumėte savo organizacijos įtaką viešajai politikai lyginant su jūsų oponentais?* Atsakymai pateikti 4 balų skalėje ([oponentai] daro didesnę įtaką, daro apytikriai vienodą įtaką, daro mažesnę, neturime oponentų, „nežinau“).

⁶ Klausimyne organizacijos galėjo rinktis iš 9 galimų atsakymų: iki 10 tūkst. eurų; tarp 10 tūkst. eurų ir 50 tūkst. eurų; tarp 50 tūkst. eurų ir 100 tūkst. eurų; tarp 100 tūkst. eurų ir 500 tūkst. eurų; tarp 500 tūkst. eurų ir 1 mln. eurų; tarp 1 mln. eurų ir 5 mln. eurų; tarp 5 mln. eurų ir 10 mln. eurų; daugiau kaip 10 mln. eurų; nežinau.

⁷ Be jau paminėtų 7 viešosios politikos sričių, buvo pateiktos šios: 1. Sveikatos politika; 2. Kova su nusikalstamumu; 3. Švietimo politika; 4. Lyčių lygybės politika; 5. Socialinė politika; 6. Piliečių teisės; 7. Vystomojo bendradarbiavimo politika; 8. Užsienio politika; 9. Gynybos politika; 10. Europos integracija ir bendradarbiavimas; 11. Mokslinių tyrimų politika; 12. Žmogaus teisės; 13. Kultūros politika; 14. Užimtumo politika; 15. Kita.

Straipsnyje atliekamai analizei šio klausimo atsakymai buvo perkoduoti į dvi kategorijas: 1 reiškia, kad organizacija savo oponentus (konkuruojančias interesų grupes) vertina kaip įtakingesnius, 0 reiškia, kad organizacija savo oponentus vertina kaip ne tokius įtakingus arba darančius apytikriai vienodą įtaką.

Duomenų analizė ir diskusija

Kalbant apskritai, Lietuvos nacionalinės interesų grupės išlieka menkai europeizuotos ir didžiausią dalį laiko skiria lobizmo ir advokacijos veikloms nacionaliniam lygmeniui (žr. 3 lentelę). Vidutiniškai tyrime dalyvavusios organizacijos lobizmui ES skiria tik apie 8,5 proc. savo laiko. Verta pabrėžti, kad yra daug skirtumų tarp organizacijų, kalbant apie lobizmui ES skiriamą laiko dalį. Net 40 proc. organizacijų nurodė visai neskiriančios laiko lobizmui ir organizacijos tikslų propagavimo veiklai ES lygmeniu, 15 proc. organizacijų nurodė tam skiriančios tik iki 10 proc. savo viso lobizmui skiriamo laiko. Nuo 10 iki 30 proc. laiko lobizmui ES skiria 43 proc. organizacijos ir tik vos 2 proc. organizacijų nurodė, kad lobizmui Europos lygmeniu skiria 40 proc. ir daugiau viso savo laiko.

3 lentelė. Lietuvos interesų grupių vidutinis (vidurkia) laikas, skiriamas lobizmui ir organizacijos tikslų propagavimo (advokacijos) veiklai skirtingais valdžios lygmenimis (N=354)

Vietos lygmuo	Regioninis lygmuo	Nacionalinis lygmuo	Europos lygmuo	Tarptautinis lygmuo
18,26 proc.	11,83 proc.	54,97 proc.	8,47 proc.	5,59 proc.

Šaltinis: sudaryta autorės.

Atsižvelgiant į tai, kad priklausomo kintamojo skirstinys nėra normalusis ir į analizėje naudojamų duomenų tipą (daugumos priklausomų kintamųjų skalės yra ranginės ir nominalinės), straipsnyje keliamoms hipotezėms patikrinti buvo taikyta dvinarė logistinė regresija. Modelio atitiktį duomenims nurodo du determinacijos (pseudo)koeficientai (R^2 (Cox & Snell) ir R^2 (Nagelkerke)). Šiuo atveju abu jie didesni už 0,20, todėl modelis laikomas tinkamu. Exp(B) stulpelis rodo galimybių santykius. Pavyzdžiui, galimybių santykis 3,107 parodo, kad šis nepriklausomas kintamasis padidina interesų grupės tikimybę vykdyti lobistines veiklas ES 3,107 karto. Visi veiksniai statistiškai reikšmingi, kai $p < 0,05$ (stulpelis Sig.).

Regresinės analizės rezultatai rodo, kad egzistuoja itin stiprus ryšys tarp lobizmui ES skiriamo laiko ir narystės tarptautinėse ir (ar) ES lygmens asociacijose. Tikimybė vykdyti lobistines veiklas ES lygmeniu padidėja tris kartus, jei interesų grupė priklauso tarptautiniams organizacijų tinklams. Tai rodo itin reikšmingą teigiamą tokios socializacijos įtaką kompetencijų perkėlimui į viršnacionalinį lygmenį. Iš viso 54 proc. apklaustų organizacijų nurodo priklausančios tarptautinei ar ES lygmens interesų grupei. Čia svarbu paminėti, kad net 64 proc. Lietuvos interesų grupių, kurios nurodė priklausančios tarptautinėms interesų organizacijoms, teigė, kad pastarosios yra labai naudingos informacijai apie pagrindinius Europos ir tarptautinės politikos

pokyčius gauti, 67 proc. nurodė, kad tokios organizacijos yra naudingos, dalydamosi patirtimi ir informacija, o 45 proc. teigė, kad tarptautinės organizacijos yra labai naudingos, atstovaujant jų interesus Europos ir tarptautinio lygmens institucijose.

4 lentelė. Lietuvos interesų grupių europeizacijos veiksniai

	B	Sig.	Exp(B)
<i>Narystė ES ir/ar tarpt. interesų organizacijose</i>	1,134	,001	3,107
<i>VP sritis</i>	1,037	,004	2,820
<i>Santykiai su nacionaline valdžia</i>	-,673	,086	,510
<i>Biudžetas</i>	1,081	,002	2,946
<i>Oponentų įtaka</i>	,888	,040	2,431
<i>Verslo asociacijos (grupės tipas)</i>	-,206	,636	,814
R ² (Cox & Snell) = 0,214			
R ² (Nagelkerke) = 0,285			
N = 208			

*p <0,05

Šaltinis: sudaryta autorės.

Didelę įtaką interesų grupės europeizacijai turi ir viešosios politikos, kurioje ji veikia, sritis. Organizacijos, kurių veikla orientuota į tas viešosios politikos sritis, kuriose ES turi didžiausias kompetencijas (emigracijos ir prieglobsčio politikos, ekonominės, fiskalinės ir pinigų politikos, taip pat aplinkos apsaugos, vartotojų apsaugos, žemės ūkio politikose bei ES regioninės politikos ir transporto politikos srityse), linkusios vykdyti lobistines veiklas ES beveik tris kartus labiau nei tos interesų grupės, kurios veikia labiau nacionalinės valdžios viešosios politikos kompetencijų srityse.

Duomenų analizė parodė, kad nacionalinių interesų grupių europeizacijai turi reikšmės jų santykis su nacionaline aplinka. Viena vertus, organizacijos santykiai su nacionalinės valdžios institucijomis – nesvarbu, ar jie vertinami kaip konfliktiški, ar kaip grįsti bendradarbiavimu (*H5a* ir *H5b*) – jokios įtakos interesų grupės lobizmui ES lygmenyje neturi. Kita vertus, kaip rodo duomenų analizė, tos organizacijos, kurios savo oponentų (priešingiems interesams atstovaujančių interesų grupių) įtaką vertina kaip didesnę nei jų pačių, yra beveik 2,5 karto labiau linkusios europeizuotis. Tyrime interesų grupių atstovų taip pat buvo klausiama, ar konkurenciją su kitomis panašiomis organizacijomis jie vertina kaip iššūkį savo organizacijos išlikimui. Daugiau nei kas trečia organizacija pažymėjo, kad tokia konkurencija joms yra svarbus ar net labai svarbus iššūkis. Taigi akivaizdu, kad konkurencija interesų grupėms tampa svarbiu motyvu ieškoti alternatyvių poveikio kanalų, siekiant artikuliuoti ir realizuoti savo tikslus.

Interesų grupės turimi ištekliai taip pat yra reikšmingas veiksnys, kalbant apie jos lobizmui ES skiriamą laiką. Nepaisant to, kad Lietuvos interesų grupių biudžetai, palyginti su panašiuose tyrimuose dominuojančiomis Vakarų Europos interesų

grupėmis, yra santykinai maži, duomenų analizė parodė, kad organizacijos, kurių metinis biudžetas didesnis kaip 10 tūkst. eurų, yra beveik tris kartus labiau linkusios europeizuotis. Tačiau hipotezė, kad būtent verslo grupės (paprastai disponuojančios didžiausiais ištekliais) yra daugiausiai laiko lobizmui ES skiriančios organizacijos, nepasitvirtino. Tai nėra visiškai netikėtas rezultatas, turint omenyje santykinai mažą Lietuvos ekonominę galią ir šalies periferinę poziciją ES politinėje sistemoje. Kartu tai gali būti sietina su Lietuvos valstybės ir interesų grupių santykių specifiškumu, kuris paprastai apibūdinamas kaip pasižymintis stipriais neformalios politikos bruožais [47; 48]. Dėl gerai išvystytų santykių su nacionalinėmis valdžios institucijomis, verslo interesų grupės, tikėtina, ir toliau pasikliauja jau įtvirtintais ir stabiliais komunikacijos ir įtakos kanalais.

Išvados

1. Atlikta analizė parodė, kad Lietuvos nacionalinės interesų grupės yra menkai europeizuotos. Panašu, kad bent kol kas jas visi keliai veda į Vilnių (rečiau – į savivaldybes). Tačiau daugiau nei kas antra organizacija dalyvauja tarptautiniuose interesų grupių tinkluose, kurie padeda joms socializuotis ir turi didelį indėlį jų europeizacijai. Pozityviu dalyku galima laikyti tai, kad europeizacija nėra tik interesų grupių sistemos „sunkiasvorių“ – verslo organizacijų – privilegija. Vis dėlto organizacijos finansiniai pajėgumai yra itin reikšmingi lobizmo veikloms vykdyti ES lygmeniu.

2. Gana stiprų poveikį Lietuvos interesų grupių europeizacijai turi šių grupių santykinė galia nacionalinėje aplinkoje. Tos grupės, kurioms nacionalinė galimybių struktūra yra uždaresnė ir kurioje jos savo įtaką vertina prasčiau nei oponentų, yra gerokai labiau linkusios atsisukti į ES lygmenį ir taip kompensuoti menką priėjimą prie nacionalinės valdžios ir padidinti savo galimybes paveikti viešąją politiką. Tačiau, priešingai nei teorinės prielaidos leido manyti, santykiai su nacionalinės valdžios institucijomis neatlieka jokio vaidmens interesų grupių europeizacijai. Galima teigti, kad Lietuvos atveju santykių su nacionaline aplinka veiksnys yra svarbus tik tada, kai kalbama ne apie bendrą politinę sistemą, bet apie nacionalinę interesų grupių sistemą konkrečiai.

3. Galiausiai atliktas tyrimas parodė, kad interesų grupių europeizacija yra kompleksinis, daug niuansų turintis ir nuo konteksto priklausantis reiškinys. Tarptautinėje mokslinėje literatūroje analizuojama Vakarų Europos interesų grupių elgsena, ir jos veiksniai ne visada gali būti prilyginami mažoms ir naujoms ES šalims su ribota politinės elgsenos praktika liberalios demokratijos santvarkoje. Vis dėlto reikia pripažinti, kad straipsnyje pateikti empiriniai rezultatai yra labiau bandomojo ir iliustratyvaus pobūdžio. Į analizę nepateko interesų grupių lobistinė veikla nacionaliniu lygmeniu, nebuvo studijuojamos šių grupių taikomos strategijos ir taktikos, poveikio kanalai. Tik atlikus išsamią Lietuvos interesų grupių politinės ir organizacinės elgsenos analizę, būtų galima daryti tvirtesnes apibendrinančias išvadas ir apie pačią nacionalinių interesų grupių sistemą ir jos europeizaciją.

Literatūra

1. Andersen, S. S., Eliassen, K. A. Informal Processes: Lobbying, Actor Strategies, Coalitions and Dependencies. In Andersen, S. S., Eliassen, K. A. (eds). *Making Policy in Europe*, 2nd edition. London: Sage, p.p. 44-60, 2001.
2. Baumgartner, F., Leech, B. *Basic Interests: The Importance of Groups in Politics and in Political Science*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press, 1998.
3. Baumgartner, F. et al. *Lobbying and Policy Change: Who Wins, Who Loses, and Why?* Chicago: Chicago University Press, 2009.
4. Beyers, J., Kerremans, B. *Critical Resource Dependencies and the Europeanization of Domestic Interest Groups*, 2007. Paper presented at the EUSA Conference in Montreal.
5. Beyers, J., Eising, R., Maloney, W. Researching Interest Group Politics in Europe and Elsewhere: Much We Study, Little We Know? *West European Politics*, 2008, Vol. 31, No. 6, p.p. 1103–1128.
6. Beyers, J. et al. *Live to Fight Another Day? The Mortality Anxiety of Organized Interests: Government Patronage in Times of Austerity*, 2016. Paper presented at the ECPR General Conference.
7. Börzel, T. Mind the Gap! European Integration Between Level and Scope. *Journal of European Public Policy*, 2005, Vol. 12, No. 2, p.p. 217–236
8. Broga, Š. Interesų grupių poveikis mokesčių sistemai Lietuvos Respublikoje: atvejų analizė. *Politologija*, 2001, Vol. 2, No. 22, p.p. 69–126.
9. Constantelos, J. The Europeanization of Interest Group Politics in Italy: Business Associations in Rome and the Regions. *Journal of European Public Policy*, 2011, Vol. 11, p.p. 1020–1040.
10. Dür, A., Matteo, G. *Interest Group Politics in the EU: The National Level*. Working paper, 2009. https://www.imtlucca.it/news-events/files/paper/006526_000252_.pdf [2016-11-20].
11. Dür, A., Matteo, G. Who Lobbies the European Union? National Interest Groups in a Multilevel Polity. *Journal of European Public Policy*, 2012, Vol. 19, p.p. 969–987.
12. Dür, A., Mateo, G. The Europeanization of Interest Groups: Group Type, Resources and Policy Area. *European Union Politics*, 2014, Vol. 15, No. 4, p.p. 572–594.
13. Dür, M., Matteo, G. *Insiders versus Outsiders: Interest Group Politics in Multilevel Europe*, 2016. Oxford: Oxford University Press.
14. Eising, R. *The Access of Business Interests to European Union Institutions: Notes Towards a Theory*. Working Paper no. 29, 2005. Centre for European Studies, University of Oslo, November, p. 5.
15. Eising, R. Interest Groups in EU Policy-making. *Living Reviews in European Governance*, 2008, Vol. 3, p.p. 4-23.
16. Eising, R. Institutional Context, Organizational Resources and Strategic Choices. Explaining Interest Group Access in the European Union. *European Union Politics*, 2007, Vol. 8, No. 3, p.p. 329–362.
17. Eising, R. *The Political Economy of State-Business Relations in Europe. Interest mediation, capitalism and EU policy-making*. London: Routledge, 2009.
18. Fink-Hafner, D. The Role of Interest Organisation in the Europeanization of Slovenian

- Policy-Making. *Journal of International Relations*, 1997, Vol. 4, No. 1–4, p.p. 130–47.
19. Fink-Hafner, D., Hafner-Fink, M., Novak, M., Kronegger, L., Lajh, D. Protocol on Defining Population of National Interest Groups for Slovenia, Ljubljana: *Centre for Political Science Research*, 2015. https://acim.uantwerpen.be/files/documentmanager/project/survey_samplingmemo_slovenia.pdf [2016-11-22].
 20. Fink-Hafner, D. Interest Representation and Post-Communist Parliaments over Two Decades. *Journal of Legislative Studies*, 2011, Vol. 17, No. 2, p.p. 215–233.
 21. Fink-Hafner, D., Hafner-Fink, M., Novak, M. Europeanisation as a Factor of National Interest Group Political-Cultural Change: The Case of Interest Groups in Slovenia. *European Politics & Societies*, 2015, Vol. 29, No. 1, p.p. 287–305.
 22. Geleževičius, R. Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos. *Socialinių mokslų studijos*, 2013, Vol. 5, No. 1, p.p. 177–191.
 23. Grant, W. *Pressure Groups, Politics and Democracy in Britain*. Banbury, UK: Philip Allan, 1989.
 24. Greenwood, J. *Interest representation in the European Union*. 3rd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011.
 25. Grigaliūnaitė, J. Business Interest Associations in Lithuania: Status, Role and Prospects. *Socialinių mokslų studijos*, 2010, Vol. 1, No. 5, p.p. 63–84.
 26. Hassel, A. Multi-level Governance and Organized Interests. In: Enderlein, H., Wälti, S., Zürn, M. (eds.) *Handbook on Multi-Level Governance*. Cheltenham: Edward Elgard Publishing, 2010, p.p. 153-167.
 27. Jenkins, J. Craig. Resource Mobilization Theory and the Study of Social Movements. *Annual Review of Sociology*, 1983, Vol. 9, p.p. 527–553.
 28. Jordan, G., Maloney, W. A. *Democracy and Interest Groups. Enhancing Participation?* Basingstoke, 2007.
 29. Ladrech, R. The Europeanization of Interest Groups and Political Parties. In Bulmer, S., Lesquesne, C. (eds.) *The Member States and the European Union*. Oxford: Oxford University Press, 2005, p.p. 318–337.
 30. Lindblom, C. *The Intelligence of Democracy: Decision Making Through Mutual Adjustment*. New York: Free Press, 1965.
 31. Lukošaitis, A. Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos. *Politologija*, 2011, Vol. 2, No. 62, p.p. 3–42.
 32. Klüver, H. Informational Lobbying in the European Union: The Effect of Organizational Characteristics. *West European Politics*, 2012, Vol. 35, No. 3, p.p. 491–510.
 33. Klüver, H., Braun, C., Beyers, J. Legislative Lobbying in Context: Towards a Conceptual Framework of Interest Group Lobbying in the European Union. *Journal of European Public Policy*, 2015, Vol. 22, p.p. 447–461.
 34. Mahoney, Ch. The Power of Institutions State and Interest Group Activity in the European Union. *European Union Politics*, 2004, Vol. 5, No. 4, p.p. 441–466.
 35. Mahoney, Ch. *Brussels Versus the Beltway. Advocacy in the United States and the European Union*. Washington, DC: Georgetown University Press, 2008.

36. Mazey, S., Richardson, J. (eds). *Lobbying in the European Community*, Oxford: Oxford University Press, 1993.
37. McCarthy, J., Zald, M. Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology*, 1977, Vol. 82, No. 6, p.p. 1212–1241.
38. Moravcsik, A. Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalism Approach. *Journal of Common Market Studies*, 1993, Vol. 4, p.p. 473–524.
39. Moravcsik, A. *Europos pasirinkimas: socialinis tikslas ir valstybės galia. Nuo Mesinos iki Mastroichto*. Vilnius: Margi raštai, 2008.
40. Paulikas, V., Gustas, L. J. Agrarinis lobizmas Europos Sąjungoje ir Lietuvoje. *Socialinių mokslų studijos*, 2013, Vol. 5, No. 3, p.p. 809–836.
41. Pérez-Solórzano Borrágán, N. Organised Interests in Central and Eastern Europe. Towards Gradual Europeanisation? *Politique Européenne* 3: January, 2001, p.p. 61–85.
42. Perez-Solorzano Borragan, N. Coming to Terms with EU Lobbying. The Central and Eastern European Experience. In Warleigh, A., Fairbrass, J. (eds). *Integrating Interests in the European Union: The New Politics of Persuasion, Advocacy and Influence* London: Europa, 2003a.
43. Pérez-Solórzano Borrágán, N. The Organisation of Business Interests in Central and East European Countries for EU Representation. In Greenwood, J. (ed.). *The Challenge of Change in EU Business Associations*, 2003b.
44. Ragauskas, P. Apie prielaidas neveikti lobistinės veiklos teisiniam reglamentavimui Lietuvoje. *Teisės problemos*, 2001, Vol. 3, No. 73, p.p. 77–100.
45. Vilčinskis, J., Vijeikis, D. Lietuvos grupių interesai Briuselyje: kelionėje be interesų grupių. *Politologija*, 2007, Vol. 1, No. 45, p. 95–143.
46. Krupavičius, A. *Respublika* Trapi lobizmo ir papirkimo riba, 2012. http://www.respublika.lt/lt/naujienos/nuomones_ir_komentarai/bus_isklausyta/trapi_lobizmo_ir_papirkimo_riba/,coments.1 [2016-11-22].
47. Lukošaitis, A. Interesų grupės Lietuvoje: raidos dinamika ir institucionalizacijos bruožai. *Politologija*, 2000, Vol. 2, No. 18, p. 85–114.
48. Salisbury, R. H. Exchange Theory of Interest Groups. *Midwest Journal of Political Science*, 1969, Vol. 13, No. 1, p.p. 1–32.
49. Vobolevičius, V. Statistinė duomenų analizė. http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/sda/sda.html&course_file=sda_turins.html [2016-11-22].

Vaida Jankauskaitė

Europeanisation of Lithuanian Interest Groups and Its Determinants

Abstract

A variety of factors influence the degree to which national interest groups decide to transfer their competencies from national political arenas to the European Union level. Aiming to explain these differences the article proposes and tests several hypotheses, relating to groups' organizational properties as well as their relationship with national authorities and

opposing interest organizations. The empirical analysis is based on original survey of Lithuanian interest groups operating at a national level, carried out in 2016. The data reveals that organization's decision to allocate more time to supranational level is very much based on its perceived relative power in the national interest group system. Europeanisation of Lithuanian interest groups is also highly dependent on its financial resources, policy field in which the group operates as well as membership in international or EU level organizations. Whereas group type and group's domestic embeddedness, that is its relationships with national authorities, has no effect on Europeanising.

Vaida Jankauskaitė – Kauno technologijos universiteto, Viešosios politikos ir administravimo instituto doktorantė, jaunesnioji mokslo darbuotoja.

E. paštas: vaida.jankauskaite@ktu.lt.

Vaida Jankauskaitė – PhD student and junior researcher at the Institute of Public Policy and Administration, Kaunas University of Technology.

E-mail.: vaida.jankauskaite@ktu.lt.

Straipsnis įteiktas redakcijai 2016 m. gruodžio mėn.; recenzuotas; parengtas spaudai 2017 m. vasario mėn.